

2016

Psykoedukativ behandling for voksne med oppmerksomhets- og hyperaktivitetsforstyrrelse (ADHD)

Hurtigoversikt

Tittel	Psykoedukativ behandling for voksne med oppmerksomhets- og hyperaktivitetsforstyrrelse (ADHD): hurtigoversikt
English title	Psychoeducation for adults with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD): rapid review
Institusjon	Folkehelseinstituttet
Ansvarlig	Camilla Stoltenberg, direktør
Forfattere	Hafstad, Elisabet, <i>seniorrådgiver, Folkehelseinstituttet</i> Leiknes, Kari Ann, prosjektleder, <i>seniorrådgiver, Folkehelseinstituttet</i>
ISBN	978-82-8082-797-5
Notat	Desember 2016
Publikasjonstype	Hurtigoversikt
Antall sider	14 (20)
Oppdragsgiver	Bestillerforum RHF
Emneord(MeSH)	Attention Deficit Disorder with Hyperactivity; Patient Education as Topic; Adult
Sitering	Hafstad E, Leiknes KA. Psykoedukativ behandling for voksne med med oppmerksomhets- og hyperaktivitetsforstyrrelse (ADHD): hurtigoversikt. [Psychoeducation for adults with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD): rapid review]. Rapport 2016. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2016.
Forsidebilde	Colourbox.com

Folkehelseinstituttet
Oslo, desember 2016

Hovedfunn

Kunnskapssenteret i Folkehelseinstituttet fikk i oppdrag fra Bestillerforum RHF å lage en hurtigoversikt over mulig relevante forskningspublikasjoner om psykoedukativ behandling for voksne med oppmerksomhets- og hyperaktivitetsforstyrrelse (Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)).

Metode

Vi gjennomførte systematiske litteratursøk i ni medisinske, helsefaglige og samfunnsvitenskapelige databaser for å identifisere relevant forskningslitteratur om voksne med ADHD og psykoedukativ behandling. Søkene ble utført i september 2016.

To personer vurderte uavhengig av hverandre titler og sammendrag fra identifiserte referanser mot inklusjonskriteriene. Fra primærstudiene har vi hentet informasjon om populasjon, tiltak, utfall, og forfatterens egne konklusjoner. Vi har sett gjennom, men ikke kritisk vurdert studiene.

Resultater

Litteratursøket identifiserte totalt 362 unike referanser. Av disse vurderte vi tre enkelstudier som relevante, alle hadde få deltakere. Vi fant ingen mulig relevante systematiske oversikter.

Ut fra de foreliggende søkeresultatene kan vi ikke trekke noen konklusjon om hvorvidt psykoedukativ behandling med eller uten samtidig farmakologisk behandling er effektiv for voksne personer med ADHD. Studiematerialet utgjør et for tynt grunnlag for å kunne foreta en fullstendig metodevurdering.

Tittel:

Psykoedukativ behandling for voksne med oppmerksomhets- og hyperaktivitetsforstyrrelse (ADHD): hurtigoversikt

Publikasjonstype:

Hurtigoversikt

En hurtigoversikt er resultatet av å sammenfatte resultatene fra et systematisk litteratursøk. Rapporten ferdigstilles innen kort tidsfrist og med mindre omfattende metode enn ved systematisk kunnskapsoppsummering.

Svarer ikke på alt:

- Ingen kritisk vurdering av studienes kvalitet
- Ikke vurdert av ekstern fagfelle
- Ingen anbefalinger

Hvem står bak denne publikasjonen?

Kunnskapssenteret i Folkehelseinstituttet har gjennomført oppdraget etter forespørsel fra Bestillerforum RHF.

Når ble litteratursøket utført?

Søk etter studier ble avsluttet september 2016.

Key messages

The Norwegian Institute of Public Health, Knowledge Centre was commissioned by “Bestillerforum RHF” to undertake a rapid review of research on Psychoeducation for adults with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD).

Methods

We conducted a systematic search in nine medical, social sciences and health related databases to identify relevant research publications on adults with ADHD and psychoeducative treatment. The search was conducted in September 2016.

Two researchers reviewed independently titles and abstracts found from the search against the inclusion criteria. We present information and comments about study population, intervention, outcomes, the authors own conclusions from the included articles. We have not critically appraised the articles.

Results

The search identified a total of 362 unique references. We assessed three studies as possibly relevant, all with few participants included. We found no possibly relevant systematic reviews.

From these results it is not possible to draw any conclusions about the the effect of psychoeducation with or without concomitant pharmacological treatment for adults with ADHD. The scarce findings are insufficient for further in depth health technology assesement.

Title:

Psychoeducation for adults with Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD): rapid review

Type of publication:

Rapid review

A rapid review is a brief summary of results from a systematic literature search. The report is conducted within a short time frame using less comprehensive methodology than a systematic review.

Doesn't answer everything:

- No critical evaluation of study quality
- No external peer review
- No recommendations

Publisher:

The Norwegian Institute of Public Health, Knowledge Centre

Updated:

Last search for studies: September 2016.

Innhold

HOVEDFUNN	2
KEY MESSAGES	3
INNHold	4
FORORD	5
INNLEDNING	6
Problemstilling	6
Bakgrunn	6
Begrunnelse for valg av søkestrategi	6
Styrker og svakheter ved hurtigoversikter	7
METODE	8
Litteratursøking	8
Inklusjonskriterier	8
Artikkelutvelging	9
Uttrekk av data	9
RESULTAT	10
Søk og sortering	10
Oversikt inkluderte	11
Kommentarer	13
Konklusjon	13
REFERANSER	14
VEDLEGG 1	15
Søkeresultat	15
Søkestrategier	15
VEDLEGG 2	19
Ekskluderte referanser	19

Forord

Kunnskapssenteret i Folkehelseinstituttet fikk i oppdrag av Bestillerforum RHF å lage en hurtigoversikt om psykoedukativ behandling for voksne med oppmerksomhet og hyperaktivitetsforstyrrelse (Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD)).

I Helsedirektoratets "ADHD/Hyperkinetisk forstyrrelse – Nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging" (2016), angis psykoedukasjon som første trinn i behandling og oppfølging.

Når forskningsfunn benyttes som beslutningsgrunnlag, bør det tas utgangspunkt i tilgjengelig forskning med best mulig kvalitet. Studiedesign, utførelse og analyser påvirker vår tillit til studienes resultat. I dette arbeidet har vi ikke vurdert artiklenes metodiske kvalitet.

I vedlegget til Kunnskapssenterets håndbok «Slik oppsummerer vi forskning» finnes det sjekklister som kan brukes til å vurdere kvaliteten av ulike typer studier. Sjekklistene kan være gode hjelpemidler i det videre arbeidet med å ta stilling til forskningens kvalitet, herunder gyldighet og troverdighet. Håndboken med sjekklister er tilgjengelig på nettsiden til Folkehelseinstituttet:

<https://www.fhi.no/kk/oppsummert-forskning-for-helsetjenesten/slik-oppsummerer-vi-forskning/>

Prosjektgruppen har bestått av:

- Elisabet Hafstad, seniorrådgiver, Folkehelseinstituttet
- Kari Ann Leiknes, seniorrådgiver, prosjektleder, Folkehelseinstituttet

Signe Flottorp
Avdelingsdirektør

Brynjar Fure
Seksjonsleder

Kari Ann Leiknes
Prosjektleder

Innledning

Problemstilling

I prosjektet har vi søkt systematisk etter litteratur som skal belyse problemstillinger knyttet til psykoedukativ behandling for voksne med oppmerksomhets- og hyperaktivitetsforstyrrelse, heretter omtalt i henhold til den engelske diagnostiske betegnelsen ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) som er vanlig brukt i Norge.

Bakgrunn

Kunnskapscenteret i Folkehelseinstituttet fikk et oppdrag gjennom Bestillerforum RHF om å utføre et systematisk litteratursøk med sortering om psykoedukativ behandling for voksne med ADHD. I Helsedirektoratets retningslinje fra 2016 "ADHD/Hyperkinetisk forstyrrelse – Nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging" (1) uttales bl.a. følgende:

Første trinn i behandling og oppfølging er at personen med ADHD/ Hyperkinetisk forstyrrelse får informasjon og opplæring om diagnosen. [...] De bør gis informasjon om symptomer, antatte årsaksforhold, forløp, behandlingsmuligheter og prognose.

Begrunnelse for valg av søkestrategi

Folkehelseinstituttet har tidligere i 2016 publisert et systematisk litteratursøk med sortering om medikamentfrie tiltak i psykiske helsevern (2). Flere publikasjoner om psykoedukative tiltak er identifisert i notatet. Litteratursøket var imidlertid ikke satt opp for å gjenfinne artikler om ADHD. Søkestrategien for vårt notat er sammenlignet med det tidligere notatet spisset både med hensyn til populasjonen (voksne med ADHD) og intervensjonen (psykoedukativ behandling).

Søkestrategiene tar utgangspunkt i at forfatterne selv beskriver intervensjonen som psykoedukativ eller at undervisning om tilstanden er et hovedelement i behandlingen.

Vi har søkt i elektroniske kilder, men ikke etter grå litteratur. Vi har heller ikke gjennomgått referanselister eller liknende. Søket er gjort for hele tidsperioden databasene dekker bakover i tid. I søkene er det ikke lagt på filter for å begrense til språk eller spesielle studiedesign.

Styrker og svakheter ved hurtigoversikter

Vi benytter kun databaser for identifisering av litteratur og kan derfor ha gått glipp av potensielt relevante studier, for eksempel pågående studier, utredninger og rapporter. Andre måter å identifisere studier på, som søk i referanselister, kontakt med eksperter på fagfeltet og upublisert litteratur, gjøres vanligvis ikke for hurtigoversikter. Vi gjennomfører ingen kvalitetsvurdering av artiklene.

Metode

Litteratursøking

Vi søkte systematisk etter litteratur i følgende databaser:

- CINAHL
- Cochrane Library
- CRD
- Embase
- Epistemonikos
- ERIC
- MEDLINE
- PsycINFO
- Web of Science

Bibliotekar Elisabet Hafstad planla søket i samarbeid med prosjektleder Kari Ann Leiknes. Vi la bestillingen til grunn ved utarbeiding av litteratursøket og søkte etter artikler som oppfylte våre inklusjonskriterier for populasjon og intervensjon. Det ble ikke brukt filter for språk eller ulike studiedesign i søkene. De fullstendige søkestrategiene er gjengitt i vedlegg.

Søkene ble gjennomført 1. september 2016 og referansene eksportert til referansehåndteringsverktøyet EndNote for dublettkontroll og videre behandling.

Inklusjonskriterier

Populasjon:	Voksne med ADHD
Tiltak:	Psykoedukativ behandling
Sammenlikning:	Andre medikamentfrie tiltak, herunder psykoterapi, kognitiv atferdsterapi; farmakologisk behandling eller ingen behandling
Utfall:	Ikke presisert
Studiedesign	Alle, inkludert oversiktsartikler publisert siste 10 år
Språk:	Engelsk eller skandinavisk språk

Artikkelutvelging

To personer, Elisabet Hafstad (EH) og Kari Ann Leiknes (KAL), vurderte uavhengig av hverandre titler og sammendrag fra identifiserte referanser mot inklusjonskriteriene.

Uttrekk av data

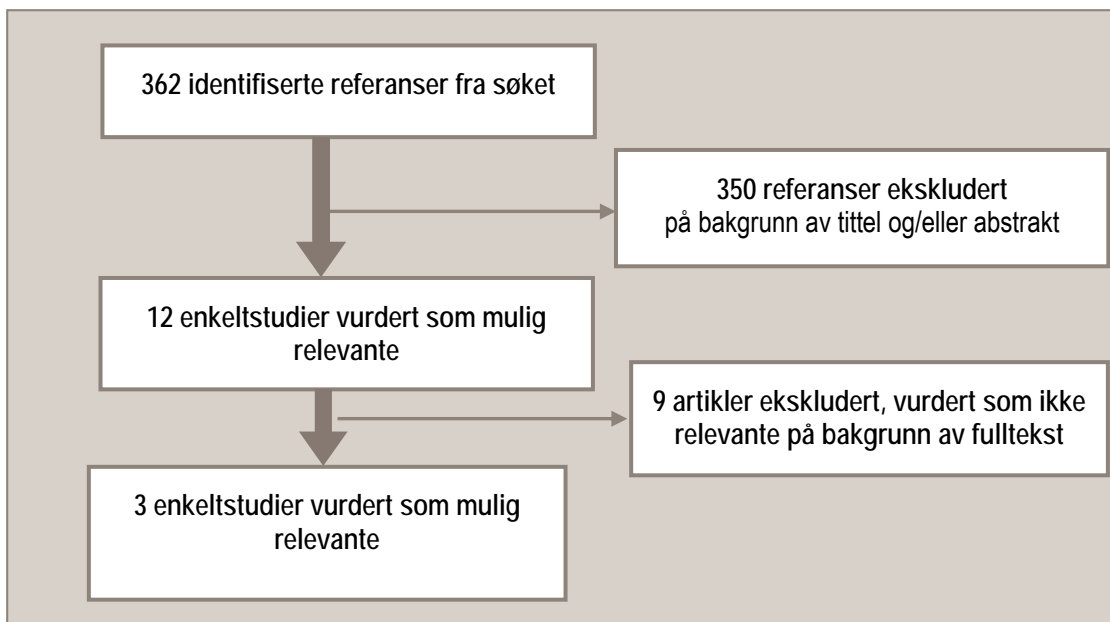
I litteratursøket fant vi meget få mulig relevante referanser. Vi innhentet og leste artiklene i fulltekst og hentet ut informasjon om populasjon, tiltak, utfall, og forfatterens egne konklusjoner.

Resultat

Søk og sortering

Søket resulterte i 571 referanser. Etter dublettkontroll satt vi igjen med 362 unike referanser. Vi vurderte tre av de identifiserte referansene til å være mulig relevante i henhold til inklusjonskriteriene.

Hovedårsakene til eksklusjon var at psykoedukasjon ikke var nevnt i tittel eller sammendrag, at tiltaket var rettet mot feil populasjon, for eksempel barn, eller at artikkelen var skrevet på et språk vi ikke behersker. Blant annet identifiserte litteratursøket flere tyske artikler. Ekskluderte artikler med hovedgrunn for eksklusjon er listet i vedlegg 2.

Figur 1. Flytskjema over identifisert litteratur

Oversikt inkluderte

Tabell 1 lister førsteforfatter og tittel for de inkluderte artiklene.

Tabell 1: Oversiktstabell mulig relevante kontrollerte studier (N=3)

Førsteforfatter / år	Tittel
Hirvikoski 2015 (3)	Cognitive behavior therapy-based psychoeducational groups for adults with ADHD and their significant others (PEGASUS): an open clinical feasibility trial
Salomone 2012 (4)	A biofeedback-based programme to improve attention and impulsivity in adults with ADHD
Vidal 2013 (5)	Psychoeducation for adults with attention deficit hyperactivity disorder vs. cognitive behavioral group therapy: a randomized controlled pilot study

I tabell 2 presenterer vi referansene alfabetisk etter førsteforfatter. Vi oppgir bibliografiske opplysninger slik de fremkommer i databasene og kommenterer studieinnhold.

Tabell 2: Inkluderte referanser, bibliografiske opplysninger og beskrivelse av studien/artikkelen (N=3)

Referanse	Studiedesign	Kommentarer
Enkeltstudier		
Hirvikoski 2015 (3)	Før-og-etter studie (Pilotundersøkelse)	<p>Land: Sverige</p> <p>Deltakere: Voksne med ADHD (≥ 18 år) og deres nærmeste pårørende.</p> <p>Antall: 41 (26 menn, 15 kvinner), gj.snitt alder 37 år. Pårørende: 40 (16 menn, 24 kvinner)</p> <p>Samtidig farmakologisk behandling: Ja, 22 av 41 deltakere.</p> <p>Tiltak: Psykoedukasjon etter PEGASUS-metoden i gruppe på 20-30 deltakere over åtte kurskvelder.</p> <p>Ingen sammenligninger eller kontrollgruppe.</p> <p>Beskrivelse av tiltaket: Formålet var å gi evidensbasert kunnskap om ADHD for å redusere stigma, fordommer og forskjellsbehandling; for å øke forståelse av sykdommen og derigjennom bedre relasjonene mellom den voksne med ADHD og hans/hennes nærmeste pårørende</p> <p>Utfallsmål: Rosenberg's Self-Esteem (RSE), Adult Attention Deficit/Hyperactivity Disorder Quality-of-Life (AAQoL) Scale, Questions about family members (QAFM), Beck depression inventory (BDI), Beck anxiety inventory (BAI), Perceived stress scale (PSS)</p> <p>Resultat: Resultatene for utfallsmålene indikerte positiv forbedring i kunnskap om ADHD, relasjonskvalitet, psykologisk velvære (BDI og BAI) og subjektiv opplevd stress (PSS).</p>

		<p>Artikkelforfatternes konklusjon: Det antas at psykoedukative tiltak er egnet for voksne med ADHD i en poliklinisk psykiatrisk setting.</p> <p>En pågående randomisert kontrollert studie fra samme forskergruppe vil kunne gi bedre svar om behandlingseffekten.</p>
Salomone 2012 (4)	Randomisert kontrollert studie	<p>Land: Irland</p> <p>Deltakere: Voksne og ungdommer med diagnostisert ADHD, alder 16 til 55 år og intelligens test (IQ) over 85. Antall (N) totalt 41 screenet og totalt 21 inkludert. Randomisert til fem ukers treningsprogram i to grupper:</p> <p>1. SAT (Self-Alert Training), N=10, alder gj.snitt 33,3 år</p> <p>2. AT (Attention Training), N=11, alder gj.snitt 34,7 år</p> <p>Samtidig farmakologisk behandling: Ingen informasjon</p> <p>Tiltak 1: SAT program: Selv-alert treningsprogram (psykoedukativ tilnærming) med biofeedback. (Hensikten med SAT: å lære deltakerne å forbigående øke biologiske aktivering (arousal) for deretter å overstyre den biologiske endogene kontrollen bak periodisk redusert mental oppmerksomhet). Treningsprogrammet gjennomføres ved hjelp av PC.</p> <p>Tiltak 2 (kontrollgruppe): AT program: Oppmerksomhetstreningsprogram (psykoedukativ tilnærming). Treningsprogrammet gjennomføres ved hjelp av PC.</p> <p>Begge tiltakene gitt over en periode på fem uker, med samme mengde PC-trening og kontakt med trener, pre-post program målinger og oppfordret til oppfølging etter 3 måneder.</p> <p>Utfallsmål: Selvrappordelen av Conners Adult ADHD Rating Scale (CAARS). ADHD-symptom alvorlighet målt ved CAARS. I tillegg et utvalg nevropsykologiske tester av oppmerksomhet og hukommelsesfunksjoner [SART (Sustained Attention to Response Task), TEA (Test of Everyday Attention) og HT (Hotel Task)].</p> <p>Resultat: «Preliminære resultater». Resultater på 3 måneder ikke gjengitt. Signifikante forskjeller mellom SAT og AT gruppene presentert for flere utfallsmål, bl.a. CAARS og HT. 85% i SAT gruppen opplevde at SAT-programmet ville ha en langtids positiv effekt. Ingen effektmål. Resultatene meget sparsomme.</p> <p>Artikkelforfatternes konklusjon: Det er mulig at personer med ADHD kan ha nytte av psykoedukative treningstiltak rettet mot større forståelse (læring) av sammenhengen «hjerne – atferd».</p>
Vidal 2013 (5)	Randomisert kontrollert studie	<p>Land: Spania</p> <p>Deltakere: 32 voksne med ADHD symptomer (≥ 18 år) under farmakologisk behandling, randomisert til to grupper:</p> <p>1. Psykoedukasjon: 17 (6 menn, 11 kvinner), gj.snitt alder 39,5 år</p> <p>2. Cognitive Behavioural Therapy (CBT): 15 (9 menn, 6 kvinner), gj.snitt alder 39,4 år</p> <p>Samtidig farmakologisk behandling: Ja</p> <p>Tiltak 1: Psykoedukativt program – informasjon i gruppe på 7-8 personer. Ukentlige møter 12 x 2 timer.</p> <p>Tiltak 2 (kontrollgruppe): CBT program. Første time psykoedukasjon deretter praktiske øvelser, atferdstiltak og kognitive teknikker. Ukentlige gruppemøter for 7-8 personer. Varighet 12 x 2 timer.</p> <p>Utfallsmål: 18-item scale som vurderer diagnostiske kriterier for ADHD (ADHD-RS), Clinical Global Impression and Severity Scale (CGI-S self-report and clinician version) Quality of Life Enjoyment</p>

		and Satisfaction Questionnaire (QLESQ),), Beck depression inventory (BDI), delskala fra State-Trait Anxiety Inventory (STAI) Resultat: Begge gruppene (1.Psykoedukasjon, 2.CBT) viste bedring av ADHD kjernesymptomer, uavhengig av type behandlingstiltak. Effektstørrelsene målt ved Cohen's d, var små. Artikkelforfatternes konklusjon: Psykoedukative tiltak for voksne personer med ADHD som fortsatt har betydelige symptomer til tross for farmakologisk behandling kan være nyttig. Flere kontrollerte forsøk med stringent studiedesign anbefales.
--	--	---

Kommentarer

Vi gjennomførte et systematisk litteratursøk og identifiserte mulig relevante forskningsartikler om psykoedukativ behandling for voksne med ADHD.

Blant de tre inkluderte studiene (3-5) var det to studier (4, 5) med randomisert kontrollert (RCT) studiedesign og en studie (3) med før-og-etter (pre/post) intervensjon studiedesign. Alle studiene er små med få inkluderte deltakere. Pilotstudien til Hirvikoski 2015 (3) er den største med 41 deltakere som fullførte programmet.

Ingen av de inkluderte enkeltstudiene oppga at hele gruppen som hadde gjennomgått et program med psykoedukasjon fikk intervensjonen som eneste behandling. I RCT-studien (5) fikk alle deltakere samtidig farmakologisk behandling og i pilotstudien med flest deltakere (3), fikk ca. halvparten samtidig farmakologisk behandling. Biofeedback-studien er uklar på dette punktet (4).

Vi fant en konsensuserklæring (Kooij 2010) og en oversiktsartikkel (Ramos-Quiroga 2013), som begge anbefalte psykoedukasjon som første trinn i en behandlingsplan for voksne med ADHD og som en del av en multimodal tilnærming. Verken Kooij eller Ramos-Qioroga underbygget anbefalingen med direkte referanser til publiserte studiedata. Se vedlegg 2, ekskluderte referanser.

Konklusjon

Resultatene er for sparsomme for å kunne si noe om hvorvidt psykoedukativ behandling med eller uten samtidig farmakologisk behandling er effektiv for voksne personer med ADHD. Studiematerialet utgjør et for tynt grunnlag for å kunne foreta en fullstendig metodevurdering.

Referanser

1. ADHD/hyperkinetisk forstyrrelse: nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging. (IS-2062). . Helsedirektoratet. [Oppdatert 22.06.2016; Lest 14.09.2016]. Tilgjengelig fra: <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/adhd>.
2. Fønhus M, Fretheim A, Johansen M. Medikamentfrie tiltak i psykisk helsevern: systematisk litteratursøk med sortering. Oslo: Folkehelseinstituttet; 2016.
3. Hirvikoski T, Waaler E, Lindstrom T, Bolte S, Jokinen J. Cognitive behavior therapy-based psychoeducational groups for adults with ADHD and their significant others (PEGASUS): an open clinical feasibility trial. *Atten Defic Hyperact Disord* 2015;7(1):89-99.
4. Salomone S, Shanahan JM, Bramham J, O'Connell RG, Robertson IH. A biofeedback-based programme to improve attention and impulsivity in adults with ADHD. *Irish J Psychol* 2012;33(2-3):86-93.
5. Vidal R, Bosch R, Nogueira M, Gomez-Barros N, Valero S, Palomar G, et al. Psychoeducation for adults with attention deficit hyperactivity disorder vs. cognitive behavioral group therapy: a randomized controlled pilot study. *J Nerv Ment Dis* 2013;201(10):894-900.

Vedlegg 1

Søkeresultat

Dato: 01. September 2016

Ansvarelig for litteratursøk: Elisabet Hafstad

Filter: Ingen

Treff: 571 totalt; 362 etter dublettkontroll

Søkeresultater		
Database	Antall treff	Antall treff etter dublettkontroll
CINAHL	37	15
Cochrane Library	18 * Cochrane Central Register of Controlled Trials : Issue 8 of 12, August 2016: 17 treff * NHS Economic Evaluation Database : Issue 2 of 4, April 2015: 1 treff	2
CRD	1	0
Embase	222	144
Epistemonikos	2	0
ERIC	2	0
MEDLINE	107	105
PsycINFO	132	87
Web of Science	50	9
Totalt	571	362

Søkestrategier

1. Attention Deficit Disorder with Hyperactivity/ (23403)
2. (Hyperactivity Disorder* or Hyperkinetic Syndrome* or hyperkinesis or Attention Deficit Disorder* or ADDH or ADHD or "AD/HD").tw,kw. (26302)

3. patient education as topic/ (76259)
4. (psychoeducati* or psycho-educati* or patient education or client education or patient learning or patient teaching or client learning or client teaching or ADHD education).tw,kw. (19552)
5. adult/ or young adult/ (4411581)
6. (adult* or grown-up* or grownup*).tw,kw. (983000)
7. (comment or editorial or letter or news).pt. or (editorial* or comment* or letter*).ti. (1776103)
8. ((1 or 2) and (3 or 4) and (5 or 6)) not 7 (107)

Ovenstående er søkestrategi for MEDLINE skrevet med en linje for henholdsvis emne- og tekstord for hvert søkeelement for å tydeliggjøre oppbyggingen. Alle strategier er kjørt som en enkelt søkestreng som vist nedenfor:

CINAHL

```
(((MH "Attention Deficit Hyperactivity Disorder")) OR (TI(Hyperactivity-Disorder* OR Hyperkinetic-Syndrome* OR hyperkinesis OR Attention-Deficit-Disorder* OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD")) OR AB(Hyperactivity-Disorder* OR Hyperkinetic-Syndrome* OR hyperkinesis OR Attention-Deficit-Disorder* OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD")) AND (((MH "Psychoeducation") OR (MH "Patient Education")) OR (TI(psychoeducati* OR psycho-educati* OR patient-education OR client-education OR patient-learning OR patient-teaching OR client-learning OR client-teaching OR ADHD-education)) OR AB(psychoeducati* OR psycho-educati* OR patient-education OR client-education OR patient-learning OR patient-teaching OR client-learning OR client-teaching OR ADHD-education))) AND (((MH "Adult") OR (MH "Young Adult")) OR TI(adult* OR grown-up* OR grownup*) OR AB(adult* OR grown-up* OR grownup*)))
```

Cochrane Library: Cochrane Database of Systematic Reviews

```
(((mh ^"Attention Deficit Disorder with Hyperactivity")) OR (Hyperactivity-Disorder* OR Hyperkinetic-Syndrome* OR hyperkinesis OR Attention-Deficit-Disorder* OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD"):ab,kw,ti) AND ((mh ^"patient education as topic")) OR (psychoeducati* OR psycho-educati* OR patient-education OR client-education OR patient-learning OR patient-teaching OR client-learning OR client-teaching OR ADHD education):ab,kw,ti) AND ((mh adult]) OR (adult* OR grown-up* OR grownup*):ab,kw,ti))
```

Cochrane Library; Other reviews; Trials; Technology Assessments; Economic Evaluations

```
(((mh ^"Attention Deficit Disorder with Hyperactivity")) OR (Hyperactivity-Disorder* OR Hyperkinetic-Syndrome* OR hyperkinesis OR Attention-Deficit-Disorder* OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD")) AND ((mh ^"patient education as topic")) OR (psychoeducati* OR psycho-educati* OR patient-education OR client-education OR patient-learning OR patient-teaching OR client-learning OR client-teaching OR ADHD-education)) AND ((mh adult]) OR (adult* OR grown-up* OR grownup*)))
```

CRD

((("Hyperactivity Disorder" OR "Hyperactivity Disorders" OR "Hyperkinetic Syndrome" OR hyperkinesis OR "Attention Deficit Disorder" OR "Attention Deficit Disorders" OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD")) AND ((psychoeducati* OR "psycho-education" OR "psycho education" OR "psycho-educational" OR "psycho educational" OR "patient education" OR "client education" OR "patient learning" OR "patient teaching" OR "client learning" OR "client teaching" OR "ADHD education")) AND ((adult* OR grown-up* OR grownup*)))

Embase 1974 to 2016 August 26

((((attention deficit disorder/) OR (Hyperactivity Disorder* OR Hyperkinetic Syndrome* OR hyperkinesis OR Attention Deficit Disorder* OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD").tw,kw) AND ((psychoeducation/ OR patient education/) OR (psychoeducati* OR psycho-educati* OR patient education OR client education OR patient learning OR patient teaching OR client learning OR client teaching OR ADHD education).tw,kw) AND ((adult/ OR young adult/) OR (adult* OR grown-up* OR grownup*).tw,kw)) NOT ((Conference Abstract OR Conference Paper OR Conference Review OR Editorial OR Letter OR Note OR Proceeding).pt OR (editorial* or comment* or letter*).ti.)) use oemez

Epistemonikos

((("Hyperactivity Disorder" OR "Hyperactivity Disorders" OR "Hyperkinetic Syndrome" OR hyperkinesis OR "Attention Deficit Disorder" OR "Attention Deficit Disorders" OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD")) AND ((psychoeducati* OR "psycho-education" OR "psycho education" OR "psycho-educational" OR "psycho educational" OR "patient education" OR "client education" OR "patient learning" OR "patient teaching" OR "client learning" OR "client teaching" OR "ADHD education")) AND ((adult* OR grown-up* OR grownup*)))

ERIC

((((SU.EXACT("Attention Deficit Hyperactivity Disorder") OR SU.EXACT("Attention Deficit Disorders")) OR (TI(Hyperactivity-Disorder* OR Hyperkinetic-Syndrome* OR hyperkinesis OR Attention-Deficit-Disorder* OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD") OR AB(Hyperactivity-Disorder* OR Hyperkinetic-Syndrome* OR hyperkinesis OR Attention-Deficit-Disorder* OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD")))) AND ((SU.EXACT("Psychoeducational Methods") OR SU.EXACT("Patient Education")) OR (TI(psychoeducati* OR psycho-educati* OR patient-education OR client-education OR patient-learning OR patient-teaching OR client-learning OR client-teaching OR ADHD-education) OR AB(psychoeducati* OR psycho-educati* OR patient-education OR client-education OR patient-learning OR patient-teaching OR client-learning OR client-teaching OR ADHD-education)))) AND ((SU.EXACT("Young Adults") OR SU.EXACT("Late Adolescents") OR SU.EXACT.EXPLODE("Adults")) OR (TI(adult* OR grown-up* OR grownup*) OR AB(adult* OR grown-up*))))

MEDLINE (Epub Ahead of Print, In-Process & Other Non-Indexed Citations, Ovid MEDLINE(R) Daily and Ovid MEDLINE(R) 1946 to Present)

((((Attention Deficit Disorder with Hyperactivity/) OR (Hyperactivity Disorder* OR Hyperkinetic Syndrome* OR hyperkinesis OR Attention Deficit Disorder* OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD").tw,kw) AND ((patient education as topic/) OR

(psychoeducati* OR psycho-educati* OR patient education OR client education OR patient learning OR patient teaching OR client learning OR client teaching OR ADHD education).tw,kw) AND ((adult/ OR young adult/) OR (adult* OR grown-up* OR grownup*).tw,kw)) NOT ((comment OR editorial OR letter OR news).pt OR (editorial* or comment* or letter*).ti.)) use ppez

PsycINFO 1806 to July Week 4

((((Attention Deficit Disorder with Hyperactivity/ OR hyperkinesis/) OR (Hyperactivity Disorder* OR Hyperkinetic Syndrome* OR hyperkinesis OR Attention Deficit Disorder* OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD").ti,ab,id) AND ((psychoeducation/ OR client education/) OR (psychoeducati* OR psycho-educati* OR patient education OR client education OR patient learning OR patient teaching OR client learning OR client teaching OR ADHD education).ti,ab,id) AND ((300.ag) OR (adult* OR grown-up* OR grownup).ti,ab,id)) NOT ((editorial* or comment* or letter*).ti.)) use psych

Web of Science

TS=(((Hyperactivity-Disorder* OR Hyperkinetic-Syndrome* OR hyperkinesis OR Attention-Deficit-Disorder* OR ADDH OR ADHD OR "AD/HD")) AND ((psychoeducati* OR psycho-educati* OR patient-education OR client-education OR patient-learning OR patient-teaching OR client-learning OR client-teaching OR ADHD-education)) AND ((adult* OR grown-up* OR grownup*))) NOT TI=(editorial* or comment* or letter*)

Vedlegg 2

Ekkluderte referanser

	Hovedgrunn for eksklusjon
Bender M, D'Amelio R, Wehmeier PM. [When the Zappelphilipp grows up. Overview of psychoeducation for adults suffering from ADHD and for parents of children with ADHD]. PTT: Persönlichkeitsstörungen Theorie und Therapie 2015;19(4):292-302.	Tysk språk
D'Amelio R, Bender M. [Psychoeducation and coaching for adults with ADHD]. Verhaltenstherapie & Psychosoziale Praxis 2015;47(4):891-900.	Tysk språk
D'Amelio R, Retz W, Rosler M. [Psychoeducation and coaching for adults with ADHD]. Zeitschrift für Psychiatrie, Psychologie und Psychotherapie 2014;63(1):33-8.	Tysk språk
Grevet EH, de Abreu PB, Shansis F. [A psychoeducational approach in group therapy for adult patients with Attention Deficit/Hyperactivity disorder]. Revista de Psiquiatria do Rio Grande do Sul 2003;25(3):446-52.	Portugisisk språk
Kooij SJJ, Bejerot S, Blackwell A, Caci H, Casas-Brugue M, Carpenter PJ, et al. European consensus statement on diagnosis and treatment of adult ADHD: The European Network Adult ADHD. BMC Psychiatry 2010;10:67.	Ikke-systematisk oversikt
Lauth G, Minsel W-R, Koch M. [Evaluation of an ADHD therapy through goal attainment, ADHD symptomatology and patients' satisfaction with training]. Verhaltenstherapie & Psychosoziale Praxis 2013;45(1):123-33.	Tysk språk
Prevatt F, Yelland S. An empirical evaluation of ADHD coaching in college students. J Atten Disord 2015;19(8):666-77.	Ikke psyko- edukativ behandling
Ramos-Quiroga JA, Montoya A, Kutzelnigg A, Deberdt W, Sobanski E. Attention deficit hyperactivity disorder in the European	Ikke-systematisk oversikt

<p>adult population: prevalence, disease awareness, and treatment guidelines. <i>Curr Med Res Opin</i> 2013;29(9):1093-1104.</p>	
<p>Wiggins D, Singh K, Getz HG, Hutchins DE. Effects of brief group intervention for adults with attention deficit/hyperactivity disorder. <i>J Ment Health Couns</i> 1999;21(1):82-92.</p>	<p>Ikke psyko- edukativ behan- dling</p>

www.fhi.no

Utgitt av Folkehelseinstituttet
Desember 2016
Postboks 4404 Nydalen
NO-0403 Oslo
Telefon: 21 07 70 00
Rapporten lastes ned gratis fra
Folkehelseinstituttets nettsider www.fhi.no